

Abimaterjal Ukraina teema käsitlemiseks koolis

Riigi üldised sõnumid

- Eestile **ei ole täna otsest sõjalist ohtu**. Venemaa tegevus on sõjaline agressioon Ukraina vastu, kus Eesti toetab Ukrainat ja Ukraina inimesi.
- Venemaa sõjalise agressiooniga Ukraina vastu kaasnevad **mõjud kogu Euroopale**, sealhulgas Eestile. Eesti **julgeolek on tänu NATOle kindlustatud**. NATO liitlased on praegusel kriitilisel julgeoleku ajal ühtsed ja valmis seisma silmitsi kõigi ohtude ja väljakutsetega.
- Eesti valitsus **arutab julgeolekuolukorda regulaarselt** ja riigil on tegevuskava mõjudega toimetulemiseks.
- Oluline on Ukraina **sõjapõgenikele pakkuda varju ja turvalist peatuspaika**, kuniks nad saavad koju tagasi pöörduda. Kui abi vajadus sõjapõgenikele kujuneb pikemaks, saab Eesti seda lahendada koostöös teiste riikide ja Euroopa Liiduga.
- Ukrainas toimuv puudutab isiklikult paljusid Eesti elanikke, nende lähedasi ja tuttavaid. On mõistetav, et olukord põhjustab ärevust ja muret. Oluline on kõigil Eesti elanikel, sõltumata rahvusest või kodukeelest, **säilitada rahu ja hoida kokku**.
[Loe edasi](#)

Konfliktide vältimine koolis

- Kooli ülesanne on **tagada turvatunne nii õpilaste kui õpetajate seas**. Kedagi ei tohi koolis kiusata ning lubamatu on igasugune vägivald või vaenu õhutamine.
- Näitame ise ja aitame ka lastel näidata üles sõprust, heatahtlikkust ning hoolivust iga inimese suhtes.
- Koolide roll on pakkuda meedias ja ühiskonnas kajastatule **tasakaalukat ning rahustavat fooni**, hoidudes detailsetest sõda puudutavatest kirjeldustest (sõjakahjud, hukkunud, sanktsioonid jm).
- Kool peab **koheselt märkama ja tegutsema juhul kui täheldatakse vaenuõhutamist, rahvuste või keele pinnal kiusamist**. Igasuguse vägivalla osas, sh nii vaimse kui füüsilise osas, peab kehtima nulltolerants. Vaenu õhutamise märkamisel koolikeskkonnas tuleb koheselt sekkuda, konsulteerimiseks on avatud ka Haridus- ja Teadusministeeriumi kriisitelefoniid (5690 0353, 5690 0340).

Nii emotsionaalselt kui füüsiliselt turvalise koolikeskkonna säilitamiseks soovitame kasutada lastega suhtluses järgnevaid põhimõtteid:

- Eestis elab palju erinevaid rahvusi ja et teineteisest aru saada, räägitakse enamasti eesti, vene ja inglise keelt.
- Keel ei näita seda, kuidas inimesed sõjasse suhtuvad, tihti räägivad ka eestlased ja ukrainlased omavahel vene keeles, vene keelt räägivad ka näiteks armeenlased, ka Ukrainas elab palju vene rahvusest inimesi, kelle emakeel on vene keel.
- Ukraina sõjal ei ole pistmist vene rahvusega, vaid konkreetsete inimestega, kes on sõja algatanud.
- Ei ole õige öelda, et venelased tekitasid sõja, vaid et Vene riigipea tegi seda.
- Sõja algatamise otsus oli Vene riigipea otsus ning ka paljud vene rahvusest inimesed ei ole toimuvaga rahul.

* * *

Kuidas õpilastega sõjast rääkida

Koolipsühholoog Karmen Maikalu annab nõu lapsevanematele ja õpetajatele, kuidas lastele toeks olla ning eakohaselt hetkel maailmas toimuvat selgitada. Soovitame koolis näiteks klassijuhataja- või ajalootunnis õpilastele teemat selgitada ning ühiselt toimuva üle arutleda.

- Õpilased teavad ja kuulevad sõjateemast palju rohkem, kui me arvame. Kui me nendega ei räägi, jäävad nad oma mõtete ja tunnetega üksi.
- Tõenäoliselt tuleb sõjateemadel juttu iga päev, ärge vältige seda. On oluline, et õpilased saaksid oma muredest rääkida, muidu ei suuda nad keskenduda õppetööle.
- Mõni õpilane on väga murelik, mõni viskab tõsise teema üle nalja, mõni tahab palju rääkida, mõni tõmbub endasse. Ärge andke hinnanguid, vaid selgitage õpilastele, et ärevus ja segadus avaldubki erinevalt.
- Oluline on hoida õpilastega usalduslikku suhet, olla nendega kontaktis ja püüda mõista, mis nende sees toimub.
- Laske õpilastel küsida, ärge ignoreerige raskeid küsimusi, andke küsimustele eakohased vastused. Kui mõnele küsimusele vastata ei oska, siis nii öelgegi.
- Selgitage eakohaselt seda, mis toimub. Noorematele õpilastele võib tuua paralleele nende igapäevaelust - näiteks miks mõned lapsed norivad teistega tüli ja mida sellisel puhul teha.
- Olge oma selgitustes aus ja rääkige faktidest, mitte oletustest. Ärge vähendage sõja tõsidust, kuid õpilastega ei peaks arutama kõiki verised üksikasju.

- Vanemate õpilastega võiks uudiseid vaadata koos ja nendega seejärel arutleda, julgustades neid avaldama oma arvamust, tundeid ja küsimusi.
- Sõjateemal rääkimine võib tekitada emotsioone. Jälgige, et teema lõpeks lootusrikka ja positiivse noodiga. Vajadusel võiks enne muu õppetöö juurde asumist teha õpilastega mõne lõõgastusharjutuse.
- Jälgige, et sõjateemat ei saaks liiga palju. Normaalne on olla toimuvast mõjutatud, ent kindlasti on vaja rõhutada igapäevaste tegevustega edasiminekü tähtsust. Säilitage nii palju kui võimalik kooli igapäevarutiini ja pöörake tähelepanu toredatele tegevustele, liikuge palju. Rutiin annab turvalisust, positiivsed elamused ja füüsiline tegevus toovad äreval ajal pingelangust ja rõõmu.
- Teravdatud tähelepanu peab kindlasti pöörama nendele õpilastele, kelle käitumises on toimunud mõni ootamatu muutus või kes on väga kinnised. Rääkige nende õpilastega individuaalselt ja uurige, kuidas neil läheb.
- Õpilastele tuleb anda turvalisuse ja lootuse tunnet. Neile tuleks kinnitada, et on palju riike ja palju tähtsaid riigitegelasi, kes teevad iga päev kõik selleks, et see sõda kiiresti ära lõpetada, kes meid toetavad ja on lubanud meid kaitsta. Rõhutage, et me oleme üheskoos ja aitame üksteist.
- On oluline anda õpilastele seda teadmist, et häid ja abivalmis inimesi on maailmas palju. Jagage õpilastega positiivseid lugusid sellest, kuidas seistakse sõja vastu, kuidas pakutakse abi ja toetust.
- Õpilastele on väga oluline selgitada, et Ukraina sõda ei poolda sugugi kõik venelased. Võite vaadata õpilastega nende vene inimeste sõnavõtte, fotosid, videosid, kes väljendavad oma toetust Ukrainale, rääkida vene kultuurist, vaadata nooremate õpilastega toredaid vene multifilme. Eriti tähelepanelik tuleb selle teemaga olla siis, kui klassis on vene rahvusest lapsi, kindlasti tuleb seista selle eest, et ei tekiks rahvusepõhist kiusamist.
- Õpilastele abitust ja ärevust aitab vähendada see, kui nad saavad ise midagi sõjas olevate inimeste toetuseks teha. Võite üheskoos Ukraina toetuseks joonistada, teha fotonäitus, kirjutada toetuskirju või luuletusi, korraldada mõni üritus, uurida erinevaid annetusvõimalusi.
- Praegune olukord tekitab ärevust ka täiskasvanutes. On oluline endale seda teadvustada ja sellega teadlikult tegeleda. Õpetaja ei pea oma ärevust õpilaste eest varjama, ent õpetaja saab sisendada lootust ja anda õpilastele eeskujus selles osas, kuidas ärevusega toime tulla. Lastele on oluline näha, et täiskasvanud saavad hakkama.

Kui õpilastel või töötajatel tekib hirme ja muresid sõjaga seonduvalt, siis tasuta ja kiire võimalus spetsialistiga rääkida on **koolipsühholoogide nõuandeliin** eesti keeles 1226 (tööpäeviti kl 16-20) ja vene keeles 1227 (teisipäeviti kl 16-20). Samuti saavad nii lapsed, laste vanemad kui ka koolipere liikmed vajadusel nõuannet, tuge ja abi küsida **24/7 lasteabi** telefonil 116111 või kirjutada veebis lasteabi.ee või info@lasteabi.ee.

Lisamaterjalid:

[Video](#), kus lastepsühhiaater Anne Kleinberg selgitab, kuidas rääkida sõjast nii väiksemate kui ka suuremate lastega. Sotsiaalkindlustusameti koostatud [infojoonis](#), kuidas lapsele traagilisi sündmusi selgitada. [Teeviit noorteportaal](#) www.teeviit.ee

Põhipunktid Ukraina lähiajaloost ja sõja tagamaadest

- **Olenemata Ukraina püüdlustest demokraatia ja Euroopa Liidu suunal, on Venemaa alati näinud Ukrainat kaotatud territooriumina ning soovinud, et Ukraina riik oleks Venemaa mõjuvõimu all.**
- **Venemaale ei ole meeldinud, et Ukraina on liikunud üha kiiremini demokraatlike väärtuste ja Euroopa Liidu suunal.** Venemaa poliitikud on näinud Ukraina tugevnemises ja lähenemises Euroopa Liidule ja NATOle ohtu Venemaale.
- **24. veebruari varahommikul algas Venemaa sõjaline sissetung Ukrainasse.** Lääneriigid kehtestasid Venemaale sanktsioonid ja alustasid Ukraina toetamist rahalise abi ja relvadega.

Lihtne ajalootelg erinevas vanuses lastele selgitamiseks:

- Viimane suur sõda maailmas oli II maailmasõda, mis toimus aastatel 1939-1945.
- Pärast II maailmasõja lõppu loodi rahvusvahelised organisatsioonid (ÜRO, NATO, Euroopa Liit, OECD, Euroopa Nõukogu), mille eesmärk oli ja on rahu hoidmine.
- Paljud riigid jäid pärast II maailmasõja lõppu Nõukogude Liidu okupatsiooni alla - nad ei olnud iseseisvad riigid, vaid kuulusid liiduvabariikidena Nõukogude Liidu koosseisu (näiteks Eesti, Läti, Leedu ja Ukraina) või olid Varssavi Lepingu Organisatsiooni liikmetena NSV Liidu mõjusfääris (näiteks Poola ja Saksa Demokraatlik Vabariik).
- Ukraina ja Eesti iseseisvusid taas 1991. aastal pärast Nõukogude Liidu lagunemist (Eesti taastas iseseisvuse 20. augustil, Ukraina 24. augustil). Eesti võttis pärast iseseisvuse taastamist kohe suuna läände ning sai 1991. aastal ÜRO liikmeks ning 2004. aastal Euroopa Liidu ja NATO liikmeks.
- Ukraina areng oli keerulisem. Kuigi Ukraina oli 1994. aastal esimene endine Nõukogude Liidu riik, kes sõlmis Euroopa Liiduga partnerlus- ja koostööleppe, siis ei ole Ukraina areng Euroopa Liidu ja lääne suunal olnud nii kiire kui Eestil ja paljudel teistel riikidel. Ukraina võimu juurde jäi palju endiseid nõukogudeaegseid poliitikuid. Euroopa Liidu liikmeks saamist on takistanud korruptsioon ja riigi madal majanduslik areng.
- Ukraina pürgimused Euroopa Liitu jätkusid pärast 2014. aasta revolutsiooni, mille käigus tagandati venemeelne president Viktor Janukovitš Ülemraada poolt. Janukovitš kaotas võimu ja evakueerus Venemaale.

Põhjalikum ülevaade: [eesti keeles](#), [vene keeles](#)

Kust saab lisainfot?

- **Haridusasutuste jaoks** oleme ministeeriumi kodulehele loonud [alamlehe](#), kus täiendame pidevalt sisserännanud **lastele hariduse andmisega** seonduvat.
- **Kriis.ee kodulehel** on kolmes keeles alamleht [Julgeoleku olukord Euroopas](#), kust leiab teemakohast infot.
- **Koolipsühholoogide nõuandeliinilt 1226** saab abi eesti keeles tööpäeviti kl 16-20 ja vene keeles numbrilt 1227 teispäeviti kl 16-20 ning **24/7 lasteabi** telefonil 116111 või kirjutada veebis lasteabi.ee või info@lasteabi.ee.
- Vajadusel saab Ukrainat puudutavates küsimustes abi ka **riigiinfo telefonilt 1247**.